

Lisans ve Lisansüstü Derslerle Türkiye’de Güncel İç Mimarlık Eğitimi

Araş. Gör. Hande Eyüboğlu*, Dr. Öğrt. Üyesi Serap Faiz Büyükcım**

Özet

İç mimarlık eğitiminin tarihten sanata ve tasarıma, teoriden uygulama ve teknik çözümlere kadar uzanan çoklu yönlü yapısını, hem lisans hem de lisansüstü eğitim programları üzerinden okumak mümkündür. Bu çalışmada Türkiye’de güncel lisans ve lisansüstü iç mimarlık eğitim programlarında verilen derslerin hangi kavramlar çerçevesinde dağılım gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda çalışma kapsamında lisans ve lisansüstü eğitiminde okutulan derslerde öne çıkan kavramların örtüşen ve farklılaşan yönlerini ortaya koymak hedeflenmektedir. Çalışma 3 adım üzerine kurgulanmıştır. Birinci adımda, iç mimarlık eğitimi hakkında kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Örneklemen belirlendiği ikinci adımda, öncelikle lisans ve lisansüstü düzeyde iç mimarlık eğitimi veren ve lisansüstü eğitime başlama tarihi en eski olan 10 üniversite listelenmiştir. Ardından bu üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyde verilen güncel derslerin ve ders içeriklerinin dokümantasyonu yapılmıştır. Üçüncü adımda ise güncel ders içeriklerinin, MAXQDA 2022 programında içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizinden elde edilen veriler ile kelime bulutları oluşturularak lisans ve lisansüstü eğitimin yoğunlaştığı konular belirlenmiştir. Diğer taraftan hazırlanan ders haritaları ile lisans ve lisansüstü eğitim kapsamında benzer ve farklı içerikler ortaya koyulmuştur. Çalışma kapsamında ele alınan tüm üniversitelerin lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde verilen derslerinin ağırlıklı olarak *tasarım, mekan, sanat, proje, mobilya, kavram, çevre ve yapı* içerikleri çerçevesinde şekillendiği görülmüştür. Öte yandan lisans düzeyinde *uygulama, renk, malzeme ve teknik* odaklı dersler; lisansüstü eğitimde ise *yöntem, analiz, bilimsel, kültür ve konut* içerikleri öne çıkan diğer konular olmuştur.

Anahtar kelimeler: İç mimarlık eğitimi, Tasarım eğitimi, Lisans eğitimi, Lisansüstü eğitimi, İçerik analizi.

*Samsun Üni. Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mim. ve Çevre Tasarımı Böl., Samsun, Türkiye.
E-mail: hande.eyuboglu@samsun.edu.tr ORCID: 0000-0003-0504-2886

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Samsun, Türkiye.
E-mail: serap.faizbuyukcam@omu.edu.tr ORCID: 0000-0003-4263-1671

Contemporary Interior Architecture Education in Turkey with Undergraduate and Graduate Courses

Abstract

It is possible to study the multifaceted structure of interior architecture education, from design to art, from theory to practice, through undergraduate and graduate education programs. In this study, it is aimed to reveal within the framework of which keywords the courses given in the current undergraduate and graduate interior architecture programs in Turkey are distributed. Within the scope of the study, it is aimed to reveal the overlapping and differentiating aspects of the course contents in undergraduate and graduate education. The study was carried out in 3 steps. In the first step, a literature review on interior architecture education was made. In the second step, in which the sample was determined, the 10 universities providing undergraduate and graduate interior architecture education and with the oldest starting date of graduate education were listed and the current undergraduate and graduate courses and course contents were documented. In the third step, the content analysis of the courses was made in the MAXQDA 2022 program. By creating analysis word clouds, the subjects that undergraduate and graduate education concentrate on were determined. In addition, lesson maps were prepared and similar and different contents in undergraduate and graduate education were revealed. It has been observed that all universities are shaped within the framework of *design, space, art, project, furniture, concept, environment and building* contents jointly in undergraduate and graduate studies. *Application, colour, material and technique* at undergraduate level; In postgraduate education, courses focused on *method, analysis, scientific, cultural and housing* content are given.

Keywords: Interior architecture education, Design education, Undergraduate education, Postgraduate education, Content analysis.

1. Giriş

Meslek eğitimi, nitelikli meslek insanlarının yetiştirilmesinde, toplumsal faydanın sağlanmasında ve ülke kalkınmasında önemli bir yer tutar. Eğitim içeriğinin toplumun değişen ve gelişen ihtiyaçlarına ve eğitim yaklaşımlarına göre güncellenmesi mesleki yeterliliklerin sağlanması ve meslek kültürünün sürekliliği üzerinde etkilidir. Günümüzde meslekler; teknolojik, toplumsal, ekonomik, sosyal ve kültürel birçok etken karşısında alınan aksiyonlarla dönüşmektedir. İç mimarlık meslek alanı da yapılı çevre ve insan odağında, toplumsal kültür ve teknolojik gelişmelerle sürekli etkileşimde olan bir meslek olarak öne çıkmaktadır.

İç Mimarlık mesleğinin oluşumu ve örgütlenmesi, insanın barınma gereksinimi ile ortaya çıkmış ve gündelik hayatın ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir (Kaptan, 1998). İç mimarlık, yaşam çevrelerini işlevsel ve estetik açıdan kullanıcının fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine uygun olarak tasarlayan bir meslek alanıdır.

İç mimarlık insan gereksinimlerinin ön planda tutulduğu, sanatı, bilimi ve teknolojiyi kapsayan çok yönlü bir disiplindir. Uluslararası İç mimari Tasarım Konseyi (IIDA) iç mimarlık mesleğini, kullanıcı konforunu sağlamaya yönelik fonksiyonel, yaratıcı, teknik ve estetik çözümler sunan, kimlik sahibi mekanlar oluşturma çalışmalarını kapsayan, bilimsel ve teknik verileri tasarıma yansıtan bir meslek dalı olarak tanımlamıştır (IIDA, 2022). Uluslararası İçmimarlar Federasyonu (IFI) iç mimarlık tanımında meslek uygulamalarının ekonomik ve çevreci olması üzerinde durmuştur (Özoğuz Arbay, 2015). İç Mimarlık Nitelikleri Konseyi (Counsel for Interior Design Qualification - CIDQ) ise iç mimarlık mesleğinde yaratıcı ve teknik çözümlerin gerekliliğine ve çevresel sürdürülebilirlik prensiplerine uyulmasına değinmiştir (CIDQ, 2004). İç mekanın tasarımına yönelik araştırma, analiz ve yaratıcı sentez çalışmaları iç mimarlar tarafından uygulanır. 1963'te kurulan Uluslararası İç Mimarlar Federasyonu (International Federation of Interior Architects, IFI) iç mimarı; bir taraftan mekanın işlev ve niteliğine ait estetik ve yaratıcı çözümlerle kullanıcıların yaşam kalitesinin artırılması üzerine alternatifler sunan diğer taraftan yapı bilgisi, bina sistemleri, malzeme ve mobilya bilgisinden imar yönetmelikleri, şantiyede iş takibinden ilgili çizim ve dokümanların hazırlanmasına kadar bir dizi teknik ve özelleşmiş bilgi ile donanmış kişi olarak tanımlar (Coleman 1991; Çelik, 2008). Yaşama mekanlarından çalışma mekanlarının düzenlenmesine, eğlenme mekanlarından sağlık ve eğitim mekanlarının örgütlenmesine kadar iç mimarlık mesleği geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. İç mimari tasarım bu mekanların tanımlı eylemsel ilişkilerinin kurulmasını, mekan konforunun sağlanmasını ve form, doku, renk, malzeme, aydınlatma ve mobilya gibi donanımlarının tasarlanmasını içermektedir (Kaptan, 2001; Çelik, 2008; Özsvaş, 2011). İç mekanların işlevlerine uygun, konforlu ve estetik biçimde düzenlenmesi, kullanıcının fiziksel ve psikolojik gereksinimleri üzerinde etkilidir. İç mimarlık, tarihsel süreçte insan gereksinimleri ön planda olmak üzere toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlerle biçimlenmiştir. Kullanıcının gereksinimleri, alışkanlıkları ve estetik deneyimleri, mekan kurgusunun belirlenmesi üzerinde etkili öğelerdir. Bununla birlikte kültürel ve yerel bileşenlerin özgün ve yaratıcı yaklaşımlarla mekan tasarımına dahil edilmesi de meslek içinde yer bulur (Özoğuz Arbay, 2015).

İç mimarlığın bir meslek olarak ortaya çıkışı 19. yüzyılın sonudur. Bu yıllarda özelleşen bir uzmanlık alanı olarak meslek ve eğitim alanında kurumsallaşma sürecine girmiştir (Massey, 2008; May, 2008: Cordan vd., 2014; Çelik, 2008). Profesyonel seviyedeki ilk iç mimarlık uygulaması, mesleğin kabul görür ve uygulanabilir altyapısını oluşturan Amerika Birleşik Devletleri'nde olmuştur (Tate ve Smith, 1986; Kaptan, 2003). Bu dönem iç mekan uygulamalarında, iki boyutlu yüzey süslemeleri ve aksesuar gibi öğelerin uygulamalarının yapıldığı dekoratif odaklı yaklaşımlar ağırlıklı olmuştur. 20. yüzyıl itibarıyla Alman Werkbund'u ve sonrasında Bauhaus okulunun etkisiyle, iç mekanlarda fonksiyonellik arayışı gündeme gelmiş, dekorasyon anlayışı yerini tasarım kavramına bırakmıştır (Özkar, 2009; Cordan vd., 2014; Piotrowski, 2001; Kaptan, 1998). Kavramsal anlamda ortaya çıkan bu gelişmeler ışığında, iç dekorasyon olarak anılan meslek ve eğitim, iç mimarlık ya da iç tasarım olarak adlandırılır hale gelmiştir (Çelik, 2008; Kalay, 2019; Eriş ve Ağan, 2020).

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Türkiye’de iç mimarlık eğitimi öncesinde meslek eğitimi geleneği ön planda olmuş, Endüstri Devrimi ile birlikte yeni eğitim kuruluşlarına ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Türkiye’de iç mimarlık eğitiminin temelleri, 19. yüzyılın son çeyreğinde, bugünkü adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olan Güzel Sanatlar Akademisi Dahili Tezyinat Atölyesi ile atılmıştır. Ardından 1957 yılında bugünkü adıyla Marmara Üniversitesi olan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu ile yaygınlaşmıştır (Gül, 2016). Bauhaus eğitim anlayışı ile paralellik gösteren Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu’nda bilimsel araştırmalardan edinilen teknik bilginin yaratıcı fikirler ile biçimlenerek bireylerin ihtiyaçlarına cevap veren tasarımlar ortaya koyan tasarımcılar yetiştirmek hedeflenmiştir. İç mimarlık tasarım eğitiminde mekan yerleşimleri, donatı ve mobilya tasarımlarının yanı sıra uygulamaya yönelik teknik detay çizibilme becerisi kazandırılmaya ağırlık verilmiştir. Yükseköğretim Kurulu’nun kurulması ile birlikte ise günümüzde iç mimarlık eğitimi veren okullar daha da yaygınlaşmıştır (Çetinkaya, 2011; Fitoz, 2015; Özoğuz Arbay, 2015). İç mimarlık mesleğine olan ihtiyaç ve ilginin artması sonucu iç mimarlık programlarının sayısı gittikçe artmaktadır (Özalp, 2006; Adıgüzel, 2011; Gül, 2016). 2022 yılı Yüksek Öğretim Kurulu verilerine göre günümüzde Türkiye’de iç mimarlık eğitimi verilen 50 üniversite bulunmaktadır. Bunların 38’i İç Mimarlık bölümü; 12’si ise İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı adı altında eğitim vermektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2022). Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Mimarlık, Mühendislik ve Mimarlık, Sanat ve Tasarım gibi farklı fakültelerin bünyesinde yer alan iç mimarlık bölümlerinde verilen eğitim; kuramsal, teknik, sanat ve uygulama ağırlıklı olmak üzere farklılık göstermekle birlikte uluslararası ve ulusal standartlar çerçevesinde şekillenmektedir (Kaptan, 2003; Çelik, 2008; Arayıcı, 2011).

Günümüzde iç mimarlık eğitimine ilişkin eğitim programlarının sayısının çok oluşunun bir sonucu olarak iç mimarlık eğitim programları ve eğitim yaklaşımlarında farklılıklar gündeme gelmektedir. Ancak iç mimarlık mesleğinin evrensel bir meslek olması nedeniyle bu mesleğe sahip olan kişilerin becerilerinin birbirine eşit düzeyde olması gerekmektedir. Bu nedenle eğitim sürecini standartlaştırmaya yönelik uluslararası düzeyde CIDA (İç Tasarım Akreditasyon Konseyi) ve ECIA (Avrupa İç Mimarlar Konseyi) ölçütleri; ulusal düzeyde Yüksek Öğretim Kurulu tarafından onaylanmış TYYÇ (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi) bulunmaktadır. Ulusal ölçütlerde iç mimarlık mesleği, hem “Yapı ve Mimarlık” hem de “Sanat” temel alan altında ve 6. 7. ve 8. Düzey yeterlilik türü akademik ağırlıklı olarak yer almaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2022).

Değişen ve gelişen teknoloji, kültürel çeşitlilikler, global dünya düzeni gibi faktörler günümüz koşullarında kullanıcı ihtiyaçlarını değiştirmekte böylelikle insanların içinde yaşamakta oldukları mekanları farklılaştırmaktadır. İç mimarlık eğitiminin de bu değişimlere ayak uydurabilmesi için dinamik ve yenilikçi bir sisteme sahip olması gerekmektedir. Bu durum da iç mimarların günümüz bilgi, beceri ve yetkinliklerinin yeterli düzeyde sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Kullanıcı istekleri ile birlikte tasarımda ortaya çıkan yeni kavramlar, üretim ve uygulamadaki gelişmeler lisans ve lisansüstü düzeydeki iç mimarlık eğitiminin, diğer disiplinler ile sürekli bir etkileşim halinde olması ve özgün, yenilikçi düşünceler içinde değişime açık olması önemlidir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

İç mimarlık eğitiminin tarihten sanata ve tasarıma, teoriden uygulama ve teknik çözümlere kadar uzanan çoklu yönlü yapısını hem lisans hem de lisansüstü eğitim programları üzerinden okumak mümkündür. İç mimarlık eğitiminin temel hedefi bilimsel, sanatsal, düşünsel ve teknik boyutları ile pek çok bilgi birikimini yaratıcı düşünme becerisiyle birleştirerek meslek pratiğine dönüştürebilmektedir. İç mimarlık meslek eğitimi ile kullanıcı ihtiyaçlarına ve konfor koşullarına uygun mekanlar tasarlayabilmek için gerekli olan yetkinlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Lisansüstü eğitimi ise, iç mimarlık mesleğine dair teorik ve pratikte yeterlilik elde etmiş bireylerin akademik alanda kendini geliştirmesi ve iç mimarlığın çeşitli alanlarında uzmanlaşmasına yöneliktir. İç mimarlık lisansüstü eğitimiyle bilime ve toplumsal gelişime katkıda bulunarak, yaratıcı ve analitik düşünebilme becerisine sahip araştırmacılar yetiştirilmektedir. Lisans eğitimi ile nitelikli iç mimarların yetiştirilmesi amaçlanırken; lisansüstü eğitimle ilgili alana akademisyen yetiştirmek ya da tartışan, analiz eden ve belirli bir konuda uzmanlaşan iç mimarlar mezun etmek hedeflenmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar eğitim vermekte olan iç mimarlık bölümlerinin ders içeriklerini iyileştirilmesinde/revize edilmesinde hem de yeni açılacak iç mimarlık bölümlerinin ders içeriklerinin oluşturulmasında Türkiye genelinde mevcut duruma dair bir referans niteliğinde olacaktır.

2. Materyal ve Metod

Bu çalışmada Türkiye’de iç mimarlık eğitiminde verilen derslerin hem lisans hem de lisansüstü eğitim programları düzeyinde yoğunlaştığı kavramları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda lisans ve lisansüstü eğitimin güncel öğretim planlarının örtüşen ve farklılaşan yönlerini ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu çalışma, sosyal ve ekonomik gelişmenin beraberinde nitelikli uzman iç mimar ve akademisyen yetiştirilmesinde, öğretim planlarının mevcut durumun ortaya koyulmasında önemli bir rol üstlenecektir. İç mimarlık lisans ve lisansüstü eğitiminde verilen dersler içeriklerinin yoğunlaştığı kavramları ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma üç adım üzerinde kurgulanmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma adımları

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Çalışmanın ilk adımında iç mimarlık eğitimi üzerine yerli ve yabancı literatür kapsamlı bir şekilde taranmıştır. Literatür taraması ile iç mimarlık mesleği, iç mimarlık eğitiminin tarihi, iç mimarlık lisans ve lisansüstü eğitiminin kapsamı ve amaçları ortaya konmuştur. Örneklemin belirlendiği ikinci adım ise üç ayrı aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda öncelikle YÖK Atlas taranarak Türkiye’de “İç Mimarlık” ile “İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı” lisans eğitimi veren tüm üniversiteler listelenmiştir. Ardından listelenen üniversitelerin web sayfaları üzerinden yapılan tarama ile lisansüstü eğitimi olan üniversiteler tespit edilmiştir. Çalışmanın örneklemini, bölüm ve enstitüye ait resmi web sayfalarından, lisans ve lisansüstü eğitime başlama tarihleri, öğretim planları ve ders içeriklerine ulaşılabilen iç mimarlık bölümleri arasından belirlenmiştir. Lisans ve lisansüstü eğitim programlarının kuruluş tarihlerine ve ders listelerine ulaşamayan üniversiteler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu kapsamda üniversiteler içerisinde en az 10 yıldır lisansüstü eğitimi veren ve kuruluş tarihi en eski olan 10 üniversite çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışma örneklemini Başkent Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi¹, Hacettepe Üniversitesi, Haliç Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi oluşturmaktadır (Tablo 1). Örneklemin belirlenmesinin ardından çalışma kapsamında ele alınan üniversitelerin bölüm ve enstitü web sayfaları üzerinden iç mimarlık bölümlerinde lisans ve lisansüstü düzeyde okutulan dersler ve ders içeriklerinin dokümantasyonu yapılmıştır.

Tablo 1. Çalışmanın örneklemini

No	Üniversite Adı	Üniversite Türü	Bölüm Adı	Bölüm Kuruluş Tarihi	Lisansüstü Kuruluş Tarihi	Bağlı Olduğu Enstitü
1	Başkent Üniversitesi	Vakıf	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	2004	2012	Sosyal Bilimler Enstitüsü
2	Beykent Üniversitesi	Vakıf	İç Mimarlık	1957	1982	Güzel Sanatlar Enstitüsü
3	Çankaya Üniversitesi	Vakıf	İç Mimarlık	1999	2000	Fen Bilimleri Enstitüsü
4	Eskişehir Teknik Üniversitesi	Devlet	İç Mimarlık	1991	2008	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
5	Hacettepe Üniversitesi	Devlet	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	1985	1986	Güzel Sanatlar Enstitüsü
6	Haliç Üniversitesi	Vakıf	İç Mimarlık	1999	2004	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

¹ Anadolu Üniversitesi bünyesinden Eskişehir Teknik Üniversitesi’ne aktarılan iç mimarlık bölümüne ilişkin veriler paylaşılmıştır.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

7	İstanbul Kültür Üniversitesi	Vakıf	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	2002	2002	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
8	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Devlet	İç Mimarlık	1993	2002	Fen Bilimleri Enstitüsü
9	Marmara Üniversitesi	Devlet	İç Mimarlık	1957	1982	Güzel Sanatlar Enstitüsü
10	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Devlet	İç Mimarlık	1925	1990	Fen Bilimleri Enstitüsü

Çalışmanın üçüncü adımında ise toplanan veriler, nitel araştırma verilerinin çözümlenmesinde kullanılan MAXQDA 2022 programında analiz edilmiştir. MAXQDA 2022 programında üniversitelerin lisans ve lisansüstü derslerinde öne çıkan başlıkları belirlemek amacıyla kelime bulutları ve etkileşimli kelime ağaçları oluşturularak içerik analizi yapılmıştır.

Kelime bulutları ders listelerinde ve ders içeriklerde en sık tekrar eden kelimelerden oluşmaktadır. Kelime bulutlarında en sık karşılaşılan kelimeler en büyük punto ile yazılmakta ve tüm kelimeler kullanılma sıklıklarına göre büyükten küçüğe boyutlandırılmaktadır. Kelime bulutlarının oluşturulmasında anlamlı sonuçlara ulaşabilmek için metin içerisinde en az 3 harfli kelimeler çalışmaya dâhil edilmiştir. Kendi başına bir anlam ifade etmeyen bağlaçlar, edatlar, sayılar ve numaralandırmalar analiz dışında tutulmuştur. Ders isimleri ve içeriklerinde birbiri ile benzerlik gösteren kelimelerin (örneğin; tasarım, tasarımında, tasarımlar vb.) program tarafından farklı bir kelime olarak algılanmaması ve veri kaybı olmaması için kelimelerin aldıkları ekler yazarlar tarafından tespit edilmiş ve manuel olarak yalın hallerine dönüştürülerek yeniden düzenlenmiştir. Bununla beraber eş anlamlı olan kelimelerde veri kaybı yaşanmaması için dokümanlar yazarlar tarafından tekrar bir okuma sürecinden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Etkileşimli kelime ağaçları ise ders isim ve içeriklerinde öne çıkan kelimelerin ilişkili olduğu diğer kelimeleri göstermektedir. Kelime ağaçlarında, analiz edilen kelimenin öncesinde ve sonrasında birlikte kullanıldığı diğer kelimeler sıklıklarına göre listelenmekte ve boyutlandırılmaktadır. Bu çalışmada kelime ağaçlarının okunabilirliğini sağlamak üzere ağaçlardan elde edilen veriler ile ders içerik haritaları oluşturulmuştur. Ders içerik haritalarında bulutlardan elde edilen ana başlıklar büyük punto; ana başlıkların ilişkili olduğu alt başlıklar ise daha küçük puntolar ile ifade edilmiştir. Birbiri ile ilişkili olan ana kavramlar ise birbirlerini ile etkileşimlerine göre tek yönlü ya da çift yönlü oklar ile gösterilmiştir.

3. Bulgular ve İrdelemeler

Çalışma kapsamında yer alan üniversitelerde verilen lisans ve lisansüstü ders içerikleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Çalışma kapsamında ele alınan 10 üniversitenin iç mimarlık/iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin lisans programlarında okutulan 672 adet lisans dersi ile 282 adet lisansüstü dersine ilişkin içerikler analiz edilmiştir (Tablo 2).

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Bu doğrultuda öncelikle lisans ders içeriklerinden elde edilen kelime bulutları ve ders içerik haritalarına yer verilerek, lisans programının yoğunlaştığı kavramlar ortaya koyulmuştur.

Lisansüstü ders içeriklerinde de benzer değerlendirmeler yapılarak bu düzeydeki eğitimin ağırlıklı olduğu yönlerinin üzerinde durulmuştur.

Tablo 2. Analiz edilen ders sayıları

No	Üniversite	Lisans ders sayısı	Lisansüstü ders sayısı
1	Başkent Üniversitesi	75	27
2	Beykent Üniversitesi	52	14
3	Çankaya Üniversitesi	57	24
4	Eskişehir Teknik Üniversitesi	59	17
5	Hacettepe Üniversitesi	67	30
6	Haliç Üniversitesi	76	27
7	Karadeniz Teknik Üniversitesi	68	28
8	Kültür Üniversitesi	88	17
9	Marmara Üniversitesi	69	52
10	Mimar Sinan Üniversitesi	61	46
Toplam		672	282

3.1. Lisans Ders İçerikleri

Çalışma dâhilinde ele alınan üniversitelerin, iç mimarlık ile iç mimarlık ve çevre tasarımı lisans programlarına ait zorunlu ve seçmeli derslerinin içerik dokümantasyonu yapılmıştır. 10 üniversitenin iç mimarlık lisans programlarına ait toplam 672 ders içeriklerinden 13.852 kelimedenden oluşan veri elde edilmiştir. Veri grubu üzerinden yapılan içerik analizine göre derslerin *tasarım* kavramı çerçevesinde yoğunlaştığı görülmüştür. 729 kez tekrar eden *tasarım* kavramını 569 kez kullanılan *mekan* kavramı takip etmektedir. Ardından sırasıyla 277 kez *proje*, 201 kez *yapı*, 190 kez *uygulama*, 182 kez *malzeme*, 159 kez *kavram*, 155 kez *mobilya*, 152 kez *teknik*, 134 kez *çevre*, 113 kez *sanat* ve 104 kez *renk* öne çıkan kavramlar olmuştur (Şekil 2).

Tasarım ve *mekan* kavramları 4 yıllık lisans programında önemli bir yer edinmiştir. Bu durum, tasarım eğitime dayalı iç mimarlık meslek pratiğinin, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren konforlu ve estetik mekanlar tasarlayabilme amacıyla örtüşmektedir. Yapı ölçeğinden mobilya ölçeğine kadar çeşitli uygulama projeleri ile malzeme ve malzemenin teknik özelliklerinin öğrenilmesi de programın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Diğer taraftan kuramsal içerikler ve kavram tartışmaları ile program güçlendirilmektedir. Buna ek olarak tasarım disiplinin çok yönlü yapısı itibarıyla sanat içeriği de iç mimarlık eğitiminin ayrılmaz parçası olarak yerini almıştır.

Lisans ders içeriklerindeki kavramların etkileşimlerine göre *tasarım ve mekan* ile ilişkili dersler; birbirinden farklı işlevlere hizmet eden mekan tasarımlarına yöneliktir. Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda yaşam kalitelerini yükseltmek ve işlevsel mekan çözümlenmeleri üretmek derslerin ortak hedefidir. Bir diğer taraftan *tasarım* ile ilişkili derslerde mekanlarda öne çıkan konular mobilya ölçeğinde de ele alınmaktadır. Bunların yanı sıra bu dersler yoğunlukla proje üretimi olarak yer alırken, tasarımın tarihsel sürecine ilişkin tarih dersleri de yer almaktadır. *Proje* içerikli dersler lisans eğitim süresinde genellikle her dönem birbiri ile ilişkili olarak devam eden zorunlu temel derslerdir. Yarıyıla göre çeşitli tasarım probleminin sürece dâhil edildiği projelerde kavramsal düşünme, bilgi toplama, yorumlama, soyutlama ve tasarım problemlerine yönelik mekan tasarımlarından oluşmaktadır. Tasarım yaklaşımları, mekan organizasyonları, renk, doku ve malzeme kararları alınmaktadır. *Yapı* odaklı derslerde ise ağırlıklı olarak konstrüksiyon, yapı elemanları, taşıyıcı sistemler, yapım teknikleri ve malzeme özelliklerine ilişkin teorik bilgiler verilmektedir. Bu bilgilerin mekan tasarımında uygulamaya dönüştürülmesine yönelik çeşitli ölçeklerde proje çalışmaları yapılmaktadır. *Uygulama* içerikli derslerde ağırlıklı olarak günümüz koşullarına uygun bilgisayar destekli derslerle tasarım ve ifade dilinin programlar üzerinden aktarımının yapılması ön plandadır. Aynı zamanda meslek pratiğine yönelik teorik derslerden edinilen bilgilerin projeler üzerinden uygulamalı detaylı teknik anlatım çalışmaları gerçekleştirilmektedir. *Malzeme* ile ilişkili derslerde çeşitli malzemelere ilişkin genel tanım, sınıflandırma ve teknik özellikleri ile ilgili teorik bilgilere yer verilmektedir. Kullanım gereksinimleri doğrultusunda uygun malzeme seçimleri, yapım teknikleri ve uygulamaya yönelik detay çözümleri malzeme içerikli derslerde öne çıkan konulardır. *Kavramsal* dersler ise lisans eğitimi boyunca farklı yarıyillarda mimarlık ve tasarım alanlarına ilişkin tanım, yöntem ve teorik bilgilerin yer aldığı derslerdir. *Mobilya* içerikli derslerde mobilya tarihi ve tasarımına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. *Tarih* ile ilişkili olarak mobilya tasarımının tarihsel süreç içerisinde gelişimine ve değişimine değinilmektedir. Dönemlerin karakteristik mobilya tasarımları ile ilgili teorik bilgiler verilerek biçimsel ve anlamsal analizleri yapılmaktadır. Teorik bilgi anlatımlarının yanı sıra mobilya içerikli derslerde belirlenen konsept doğrultusunda çeşitli mobilya tasarımları da yapılmakta; projelerin üretimine yönelik konstrüksiyon ve detay çözümleri, renk, doku ve malzeme tercihleri yapılmaktadır. *Teknik* içerikli dersler ise ağırlıklı olarak mimari çizim, anlatım ve sunum tekniklerine odaklanmaktadır. Serbest el ve/veya bilgisayar destekli 2 ve 3 boyutlu mimari anlatımları yapılmaktadır. Sunum teknikleri ile ilgili olarak ise teknik çizimin yanı sıra farklı görsel ifade tekniklerine ilişkin çalışmalar yer almaktadır. *Çevre* içerikli dersler de ise ağırlıklı olarak mekan tasarımında fiziksel çevre kontrolü olarak yer almaktadır. *Sanat* derslerinde ise sanat tarihi ve sanat eğitimine yönelik dersler; *renk* içerikli derslerde mekan tasarımı, tasarım tarihi ile ilişkili dersler ön plandadır.

3.2. Lisansüstü Ders içerikleri

Çalışma dâhilinde olan üniversitelerin, iç mimarlık ile iç mimarlık ve çevre tasarımı lisansüstü programlarına ait tüm zorunlu ve seçmeli derslerinin içerik dokümantasyonu yapılmıştır. 10 üniversitenin iç mimarlık programlarına ait toplam 282 ders içeriğinden 3.189 kelimedenden oluşan veri elde edilmiştir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

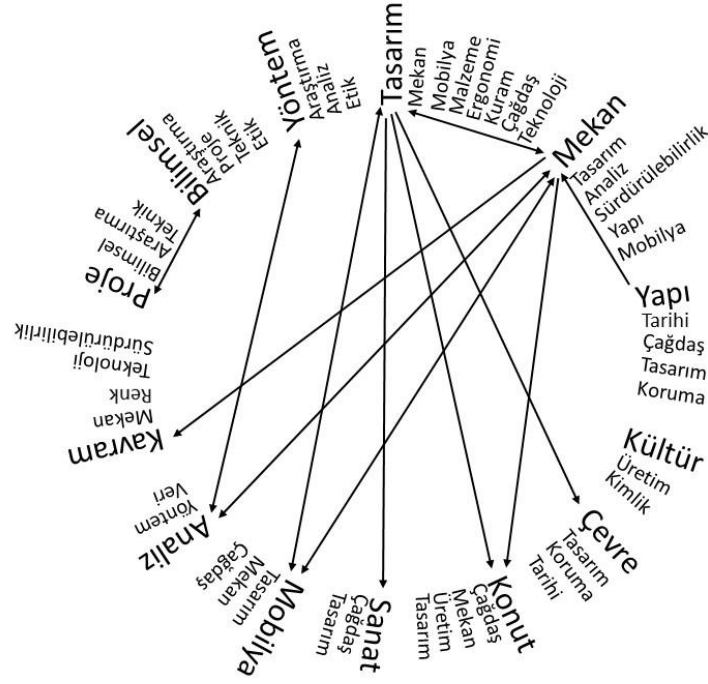
Veri grubu üzerinden yapılan içerik analizine göre derslerin *tasarım* kavramı etrafında yoğunlaştığı görülmüştür. 342 kez tekrar eden *tasarım* kavramını 319 kez kullanılan *mekan* kavramı takip etmektedir. *Mekan* ve *tasarım* kavramını takip eden kavramların sıklığı ise nispeten daha azdır. Sırasıyla 82 kez *yapı*, 72 kez *kültür*, 66 kez *çevre* ve *konut*, 61 kez *sanat*, 60 kez *mobilya*, 56 kez *analiz*, 55 kez *kavram* ve *proje*, 54 kez *bilimsel* ve *yöntem* kavramları yer almaktadır (Şekil 4).

Lisansüstü eğitim programlarının kapsamı, lisans eğitiminde olduğu gibi tasarım ve mekan kavramları etrafında yoğunlaşırken; *yapı*, *kavram*, *mobilya*, *proje*, *çevre* ve *sanat* konuları diğer ortak kavramlar olmuştur. Diğer taraftan, *kültür*, *konut*, *analiz*, *bilimsel* ve *yöntem* kavramları ile lisans eğitiminden ayrılan lisansüstü eğitim içerikleridir. Lisansüstü eğitim programlarındaki ders içeriklerinde *analiz*, *bilimsel* ve *yöntem* kavramlarının öne çıkması, lisansüstü eğitimin amaçlarından biri olan bilimsel bir araştırmayı planlama ve yürütme yeterliliklerinin kazanımıyla ilişkilidir. Bununla birlikte *kültür* ve *konut* kavramlarının ders içeriklerinde yoğun olarak kullanılmış olması bu kavramlar ile ilişkili konuların bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak ele alınan konular ve olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Lisansüstü eğitim programının ders içeriklerinde en sık geçen kavramlar

Ders içeriklerindeki kavramların etkileşimlerine göre; *tasarım* bir taraftan *mekan*, *mobilya*, *malzeme*, *ergonomi*, *teori*, *çağdaş* ve *teknoloji* alt içerikleriyle ilişki kurarken diğer taraftan *mekan-tasarım*, *kültür-tasarım*, *çevre-tasarım*, *konut-tasarım*, *sanat-tasarım*, *mobilya-tasarım* olarak karşımıza çıkmaktadır. *Mekan* içeriği ise *tasarım*, *analiz*, *sürdürülebilirlik*, *yapı* ve *mobilya* içerikleriyle doğrudan ilişkilidir. *Mobilya-çevre*, *analiz-yöntem*, *mekan-analiz*, *kavram-mekan* ve *proje-bilimsel* ise diğer ilişkili içerikler olmuştur (Şekil 5).

Şekil 5. Lisansüstü eğitim programı ders içerik haritası

Lisansüstü ders içeriklerindeki kavramların etkileşimlerine göre *tasarım* ile ilişkili mekan ve mobilya ile kuramsal içerikli dersler ön plana çıkmaktadır. Bu derslerde ağırlıklı olarak günümüzde çok hızlı bir şekilde gelişen ve çeşitlenen çağdaş malzeme teknolojileri, tasarımda kullanıcı faktörü ve tasarıma ilişkin temel kavramları konu alan teorik çalışmalar yer almaktadır. *Mekan* ile ilişkili dersler yapıdan mobilyaya kadar farklı ölçekte tasarımların analiz edilmesine yöneliktir. Bunların yanı sıra mekan başlığının öne çıktığı derslerde günümüzde gittikçe daha da önem kazanan çevreye duyarlı sürdürülebilirlik konusu ağırlıklı olarak ele alınmaktadır. *Yapı* odaklı derslerde farklı yapı grubu tasarımlarına yönelik konular yer almakla birlikte ağırlıklı olarak tarihi yapılar ön plandadır. Tarihi yapılara ilişkin koruma çalışmaları ve yeniden kullanımlarına sağlamaya yönelik çalışmalara yer verilmektedir. *Kültür* ile ilişkili ders içeriklerinde kültür tanımlamaları, tasarımda kültür ve kimlik yansımaları, mekan üretiminin kültür etkisi bağlamında ele alınması ağırlıklıdır. *Çevre* ile ilişkili derslerde tarihi çevrede korunmaya değer yapı ve yapı gruplarına yönelik tasarım yaklaşımlarına ağırlık verilmektedir. *Konut* odaklı dersler konut üretiminde günümüz ihtiyaçlarına cevap veren çağdaş mekan tasarımlarına yöneliktir. *Sanat* ile ilişkili derslerde çağdaş sanat tasarımlarına ilişkin temel yaklaşımlar ve mekan tasarımında sanatın farklı dallarıyla disiplinler arası birliktelik ön plandadır. *Mobilya* ile ilişkili derslerde ağırlıklı mobilya tasarımına ilişkin yeni eğilimler ve tasarımda güncel yaklaşımlar ele alınmaktadır. *Analiz* içerikli derslerde bilimsel araştırmalarda elde edilen verileri değerlendirebilme, birbiri ile ilişkilendirebilme becerisi kazandırmaya yöneliktir. *Kavram* içerikli derslerde ağırlıklı olarak mekan, teknoloji, renk ve fiziksel konfor ile ilişki kavramlarının ele alınmaktadır.

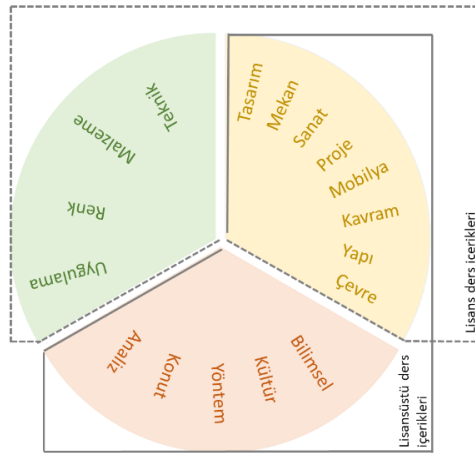
ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Proje içerikli derslerde bilimsel araştırma yapmaya yönelik araştırma tekniklerinin ön plandadır. *Bilimsel* araştırmanın nasıl yapılacağı ile ilişki derslerde etik ilkeleri, araştırma yöntem ve teknikleri tartışılmaktadır. *Yöntem* ağırlıklı derslerde ise araştırma becerisi kazandırma, bilimsel araştırmada konu belirleme, veri toplama ve analiz aşamalarında kullanılan teknikler ve yayın etiği ilkeleri ile ilişkilidir.

4. Sonuç ve Öneriler

İç mimarlık alanında hem mesleki hem de akademik alanda donanımlı iç mimarların yetiştirilmesi esastır. Mesleğin kendi potansiyeli gereği çok yönlü ve değişime açık olması lisans ve lisansüstü eğitim programlarının günceli takip etmelerini zorunlu kılar. İç mimarlık lisans ve lisansüstü programı mezunlarının, günceli bilen, çağın gereksinimlerine uygun, değişime ve disiplinler arası etkileşime açık, bilimsel düşünme alışkanlığı olan, bilgiyi araştırarak bulan, tasarımın tarihsel bir süreç olduğunu bilen, teorik bilginin yanında uygulama bilgisinin önemini bilen iç mimarlardır. Mesleğin disiplin alanını, sınırlarını ve gereksinimlerini bilen mezunlar araştırma ve ekip çalışmalarında bulunup, yaratıcı ve girişimci projelerde görev alabilmelidir. Bununla birlikte özellikle bilgisayar teknolojilerinin kullanımı hem tasarım hemde sunum/iletişimi güçlendiren önemli bir olgudur mesleki iletişimin önemli bir bileşenidir.

Türkiye’de güncel iç mimarlık eğitiminin lisans ve lisansüstü düzeydeki ders içeriklerinde öne çıkan ortaklıklar; *tasarım, mekan, sanat, proje, mobilya, kavram, yapı* ve *çevre* olmuştur. Bu durumun iç mimarlık eğitiminin her iki eğitim düzeyinde asgari içerikleri yansıttığı söylenebilir. Diğer taraftan lisans eğitimi *uygulama, renk, malzeme* ve *teknik* kavramları ile lisansüstü düzeyden farklılaşmıştır. Lisans eğitiminde farklı ölçeklerde mekan tasarımına yönelik malzeme tercihlerinin, renk bilgisi ile birlikte ele alındığı söylenebilir. Diğer taraftan teknik uygulama bilgisi de mekan tasarımının bileşenleridir. Lisansüstü eğitim ise *bilimsel, kültür, yöntem, konut* ve *analiz* kavramlarıyla lisans eğitiminden farklılaşmıştır. Lisansüstü eğitimin ilgili alana akademisyen yetiştirilmesi amacıyla uygun olarak bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri ayrılarak öne çıkmıştır. Kültür ve konut içerikleri ise çeşitli alanlarda uzmanlık kazanılması ve/veya ilgi duyulan konularda çalışmalar yapılması üzerine programda yer bulan diğer kavramlardır (Şekil 6).

Şekil 6. Türkiye’de güncel lisans ve lisansüstü eğitiminde öne çıkan içerikler

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

İhtiyaç ve isteklerin, beğenilerin değişmesi, teknolojik yenilikler, global sorunlar ve etkileşimler gibi pek çok neden günceli belirleyen etkenlerdir. Günümüzde sanal ortamlardaki çalışmaların artmasıyla sanal mekan yaratma eylemleri ve doğal yaşam alanlarındaki olumsuz tahribatlarla ortaya çıkan çevreci ve sürdürülebilir yaklaşımlar da iç mimarların eğitimlerinde öne çıkması gereken içeriklerdir. Bununla beraber yapı ve teknoloji ilişkisini irdeleyen teorik ve uygulamalı dersler de programlarda desteklenebilir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, D. (2011). *Türkiye’de İç Mimarlık Eğitiminde Çevresel Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arayıcı, O. (2011). Yeni pazar beklentileri için yeni bir eğitim modeli: mobil müfredat, 1. sanat ve tasarım eğitimi sempozyumu. 449-452, Ankara.
- CIDQ. (2004). *Council for Interior Design Qualification. Definition of Interior Design*. Erişim adresi: <https://www.cidq.org/definition-of-interior-design/>
- Coleman, C. (1991). *The international handbook of interior designers practise*. USA, McGraw-Hill.
- Cordan, Ö., Görgül, E., Numan, B., & Çiñçik, B. (2014). Curriculum development in interior architecture education: İtu case. *İtü A/Z*, 11(1), 185-197. Erişim adresi: [https://www.az.itu.edu.tr/azvol11no1web/14-Cordan](https://www.az.itu.edu.tr/azvol11no1web/14-Cordan%20Gorgul%20Numan%20Cincik-1101.pdf) Gorgul Numan Cincik-1101.pdf
- Çelik, G. İ. (2008). *İç Mimarlık Eğitim Programlarının Karşılaştırmalı Analizine Yönelik Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çetinkaya, Ç. (2011). Tasarım ve kavram ilişkisinin iç mimarlık temel tasarım eğitimi kapsamındaki yeri: Farklı iki üniversite örneği üzerinden temel tasarım eğitimi üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eriş, E., & Ağan, M. (2020). Türkiye’deki iç mimarlık eğitim programlarının karşılaştırmalı analizi: mesleki kimlik karmaşasının incelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam*, 5(2), 423-439. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1287422>
- Fitoz, I. (2015). Interior design education programs during historical periods. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 4122-4129.
- Gül, Ö. (2016). Türkiye’de iç mimarlık lisans eğitiminde tasarım stüdyosu derslerinin yürütülmesine yönelik geliştirme modeli önerisi, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- IIDA. 2022. International Interior Design Association. Erişim adresi: <https://iida.org/about/what-is-interior-design>
- Kalay, T. (2019). İç mimarlık eğitiminde stüdyo derslikleri ve ergonomi: devlet ve vakıf üniversiteleri üzerinden bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Kaptan, B. B. (1998). İç mimarlığın oluşum ve örgütlenmesi süreci. *Anadolu Sanat Dergisi*, 8, 64-87.
- Kaptan, B. B. (2001). İç mekanın niteliğini belirleyen öğelerin görsellik kazanmasını sağlayan oluşumlar, *Anadolu Sanat Dergisi*, 11, 113–130.

- Kaptan, B. B. (2003). 20. Yüzyıldaki toplumsal değişimler paralelinde iç mekan tasarımı eğitiminin gelişimi, Sanatta Yeterlilik Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Massey, A. (2008). *Interior design since 1900*. London, Thames & Hudson.
- May, B. (2008). Nancy Vincent McClelland (1877-1959): professionalizing interior decoration in the early twentieth century. *Journal of Design History*, 21(1), 59-74. Erişim adresi: <https://academic.oup.com/jdh/article-abstract/21/1/59/361168?redirectedFrom=fulltext>
- Özalp, H. (2006). Uluslararası entegrasyon ve akreditasyon programları kapsamında Dünya’da ve Türkiye’de iç mimarlık eğitimi, Sanatta Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkar, M. (2009). Soyut düşünme ve yaparak öğrenme: temel tasarım eğitiminin amerika’daki başlangıçları. Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı içinde (135-151). İstanbul, İletişim Yayınları.
- Özoğuz Arbay, M. (2015), Günümüz türkiye’sinde iç mimarlık eğitim programlarının ABD ve Avrupa’daki eğitim programları ile karşılaştırmalı analizi ve bir program önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özsavaş, N. (2011), Türkiye’deki içmimarlık eğitimi: eğitim süreci, farklı eğitim programları ve uluslararası iç mimarlık ölçütlerine göre programların değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Piotrowski, C. M. (2001). Professional practice for interior designers. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Tate, A., & Smith, C. R. (1986). *Interior design in the 20th Century*. New York:Harper and Row Publishers.
- Yükseköğretim Kurulu. 2022. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. Erişim adresi:<http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=41>
- Yükseköğretim Kurulu. 2022. Yükseköğretim Program Atlası. Erişim adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/>